

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΥΔΑΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Διοικητική και γεωγραφική θέση

Το Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου (ή Υδατικό Διαμέρισμα ΥΔ05 σύμφωνα με την κωδική του αρίθμηση) αποτελεί ένα από τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα της χώρας.

Περιλαμβάνει την Περιφέρεια Ηπείρου και πολύ μικρά τμήματα των Περιφερειών Δυτικής Μακεδονίας και Δυτικής Ελλάδας, καθώς και τα νησιά Κέρκυρα, Οθωνοί, Ερικούσα, Παξοί και Αντίπαξοι, που ανήκουν στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.

Τα γεωγραφικά όρια του Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου ορίζονται νότια από τον Αμβρακικό κόλπο, ανατολικά από τους ορεινούς όγκους Βάλτου, Αθαμανικών, οροσειράς βόρειας Πίνδου, Βόιου, και Γράμμου βόρεια από τα ελληνοαλβανικά σύνορα και δυτικά από το Ιόνιο Πέλαγος.

Το Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου έχει έκταση 9.980 km², από τα οποία τα 641 km² ανήκουν στην Κέρκυρα.

Το Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου είναι από τα πιο ορεινά διαμερίσματα της χώρας, δεδομένου ότι οι ορεινές περιοχές του είναι το 70% της συνολικής έκτασης, ενώ οι πεδινές μόνο το 15%. Έχει έντονο ανάγλυφο με μεγάλες κλίσεις πρηνών και βαθιές χαράδρες (π.χ. Βίκος, Άραχθος, Αχέροντας). Τα υψηλότερα βουνά του είναι ο Σμόλικας (2.617 m), τα Τζουμέρκα (2.500 m), ο Γράμμος (2.500 m), η Τύμφη (2 540 m), η Νεμέρτσκα (2.200 m), ο Τόμαρος (2.100 m), η Μουργκάνα (1.900 m) κ.ά.

Κλίμα

Λόγω της γεωγραφικής θέσης και της πολυμορφίας του ανάγλυφου, το διαμέρισμα παρουσιάζει ποικιλία κλίματος. Στην Κέρκυρα και στις ακτές του διαμερίσματος επικρατεί το θαλάσσιο μεσογειακό κλίμα, ενώ όσο προχωρούμε στο εσωτερικό το κλίμα αλλάζει και γίνεται ηπειρωτικό. Έτσι στο εσωτερικό το κλίμα είναι ενδιάμεσο του μεσογειακού και του μεσευρωπαϊκού. Στα ορεινά επικρατεί το ορεινό. Η μέση ετήσια θερμοκρασία κυμαίνεται από 10°C στα ορεινά τμήματα έως 18°C στα παράλια και νησιωτικά τμήματα. Ο πιο θερμός μήνας της περιοχής είναι ο Αύγουστος και οι πιο ψυχροί ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος.

Το μέσο ετήσιο ύψος βροχής του υδατικού διαμερίσματος κυμαίνεται από 1.000 μέχρι 1.200 mm στα παράλια και φτάνει μέχρι 2.000 mm στα ορεινά τμήματα. Ο αριθμός των ημερών βροχής του έτους κυμαίνεται μεταξύ 70 και 120 και είναι μεγαλύτερος στα παράκτια από ότι στο εσωτερικό του διαμερίσματος.

Πληθυσμός

Ο πληθυσμός του, με βάση τα απογραφικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 1991 ήταν 445.658 κάτοικοι και το 2001 ήταν 464.093 κάτοικοι, παρουσιάζοντας αύξηση 4,1%. Ο πληθυσμός της Κέρκυρας παρουσιάζει μεγαλύτερη αύξηση.

Η οικονομία παρουσιάζει γενικά αρνητικές εξελίξεις στον πρωτογενή τομέα (κτηνοτροφία, δασοκομία, σχετική μεταποίηση), όπου βασιζεται κυρίως, και στο δευτερογενή, αλλά θετικές στον τριτογενή (τουρισμός).

Τα Ιωάννινα αποτελούν το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Δυτικής Ελλάδας μετά την Πάτρα. Διαθέτουν Πανεπιστήμιο με επιρροή στη χώρα και τις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων. Αποτελούν, επίσης, κύριο στοιχείο του αναδυόμενου βόρειου άξονα ανάπτυξης της χώρας περί την Εγνατία Οδό, αλλά και τον κόμβο του νέου δυτικού άξονα ανάπτυξης κατά μήκος της Ιονίας Οδού.

Διαχείριση Υδάτων

Η **Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ)** είναι ο εθνικός φορέας που έχει την ευθύνη για την κατάρτιση των προγραμμάτων προστασίας και διαχείρισης των υδατικών πόρων της χώρας και το συντονισμό των υπηρεσιών και φορέων για κάθε ζήτημα που αφορά στην προστασία και διαχείριση των υδάτων.

Σε περιφερειακό επίπεδο υπεύθυνες για τη διαχείριση των υδάτων είναι οι Διευθύνσεις Υδάτων των αποκεντρωμένων διοικήσεων. Το Υδατικό διαμέρισμα Ηπείρου εμπίπτει στην περιοχή ευθύνης κατά κύριο λόγο της Διεύθυνσης Υδάτων της αποκεντρωμένης διοίκησης Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας και δευτερευόντως της Διεύθυνσης Υδάτων της αποκεντρωμένης διοίκησης Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίου.

Διαθέσιμοι πόροι

Οι διαθέσιμοι πόροι για ικανοποίηση της ζήτησης των διαφορετικών χρήσεων είναι επιφανειακοί και υπόγειοι. Οι επιφανειακοί αφορούν την υδροληψία από λίμνες και την εκμετάλλευση της ροής των ποταμών. Αυτή επιτυγχάνεται είτε με την άμεση υδροληψία από τους ποταμούς (π.χ. υδροληψία Γυτάνης στον π. Καλαμά), είτε με την κατασκευή φραγμάτων ταμίευσης όπως αυτό του Πουρναρίου.

Η συνολική μέση ετήσια ροή σε όλους τους ποταμούς της Ηπείρου είναι 5688 εκατομμύρια (ή 5,69 δισεκατομμύρια) κυβικά μέτρα . Αυτά κατανέμονται στους κυριότερους ποταμούς ως εξής:

Μέση ετήσια ροή των κυριότερων υδρολογικών λεκανών του Υ.Δ. Ηπείρου

Υδρολογικές λεκάνες κύριων Ποταμών / Λιμνών	Μέση Ετήσια Ροή σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Άραχθος	1686
Λούρος	771
Αχέροντας	636
Καλαμάς	1123
Αώος-Σαραντάπορος	1150
Λεκάνη Ιωαννίνων (λίμνη Παμβώτιδας)	322

Εάν σε αυτά αθροιστούν και άλλα περίπου 100 εκατομμύρια κυβικά μέτρα από την νήσο Κέρκυρα, προκύπτουν 5788 εκατομμύρια (ή 5,79 δισεκατομμύρια) κυβικά μέτρα για το υδατικό διαμέρισμα της Ηπείρου. Βέβαια, ένα μόνο ποσοστό από αυτές τις ποσότητες είναι διαθέσιμο για χρήση. Αυτό συμβαίνει, σε κάποιο βαθμό, επειδή μέρος των ποσοτήτων είναι διάσπαρτο σε δευτερεύοντες ποταμούς και ρέματα και, κυρίως, επειδή το κατά πολύ μεγαλύτερο ποσοστό των ποσοτήτων αυτών εμφανίζονται την υγρή περίοδο του έτους, ενώ η μεγάλη ζήτηση αφορά τους καλοκαιρινούς μήνες.

Η εκμετάλλευση των υπόγειων πόρων πραγματοποιείται με έναν πολύ μεγάλο αριθμό γεωτρήσεων και την υδρομάστευση πολλών πηγών.

Στο υδατικό διαμέρισμα της Ηπείρου εκτιμάται ότι αντλούνται ετησίως περί τα $165 \times 10^6 \text{m}^3$ από τους υπόγειους υδροφορείς, είτε μέσω γεωτρήσεων, είτε μέσω υδρομάστευσης πηγών, για κάλυψη αναγκών.

Πέραν του υδατικού συστήματος Χερσονήσου Πρεβέζας, το οποίο βρίσκεται σε καθεστώς τοπικής υπερεκμετάλλευσης, στο υδατικό διαμέρισμα δεν παρουσιάζονται προβλήματα υπεραντλήσεων και επέμβαση στα μόνιμα αποθέματα.

Επίσης στο υπόγειο υδατικό σύστημα Μιτσικελίου-Βέλλα παρουσιάζονται τοπικές τάσεις κόπωσης του υδροφορέα, χωρίς όμως να βρίσκεται σε καθεστώς υπερεκμετάλλευσης. Η συγκέντρωση πάντως μεγάλων απολήψεων στο δυτικό όριο του συστήματος θα πρέπει να εξετασθεί στο μέλλον για να μην υπάρξει περαιτέρω αύξησή τους και να υπάρχουν επιπλέον νερά για το οικοσύστημα της Παμβώτιδας.

Ζήτηση νερού

Οι χρήσεις νερού διακρίνονται στην ύδρευση και τον τουρισμό, που αφορούν πόσιμο νερό, την άρδευση, την κτηνοτροφία και τη βιομηχανία. Η σημαντικότερη ζήτηση αντιστοιχεί στις αρδεύσεις και, κατά δεύτερο λόγο, το πόσιμο νερό. Οι ζητήσεις της βιομηχανίας και της κτηνοτροφίας είναι μικρότερες. Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι εκτιμήσεις για τη ζήτηση νερού στο Υδατικό Διαμέρισμα της Ηπείρου:

Ετήσια ζήτηση ανά χρήση

Χρήση	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	705
Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύθηκαν το 2007	303
Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός)	54
Κτηνοτροφία	10
Βιομηχανία	4

Σχετικά με την άρδευση, παρουσιάζονται δύο ποσότητες. Η πρώτη αφορά το σύνολο των δηλωμένων εκτάσεων οι οποίες είναι αρδεύσιμες. Η ποσότητα αυτή αποτελεί και ένα άνω όριο στην αρδευτική ζήτηση. Η δεύτερη ποσότητα αντιστοιχεί στις εκτάσεις και καλλιέργειες που δηλώθηκε το 2007 ότι πράγματι αρδεύτηκαν. Η ποσότητα αυτή είναι μειωμένη αντικατοπτρίζοντας τη μείωση των εκτάσεων που αρδεύονται για λόγους τόσο δημογραφικούς όσο και οικονομικούς. Σε επίπεδο ΛΑΠ η ζήτηση ανά κύρια χρήση παρουσιάζεται στους πίνακες που ακολουθούν.

Λεκάνη Αώου (GR11)

Χρήση	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Ζήτηση για Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	20
Ζήτηση για Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύτηκαν το 2007	14
Ζήτηση σε Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός)	2

Λεκάνη Καλαμά (GR12)

Χρήση	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Ζήτηση για Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	80
Ζήτηση για Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύτηκαν το 2007	51
Ζήτηση σε Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός)	6

Λίμνη Παμβώτιδας

Χρήση	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Ζήτηση για Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	31
Ζήτηση για Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύτηκαν το 2007	16
Ζήτηση σε Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός)	11

Λεκάνη Αχέροντα (GR13)

Χρήση	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Ζήτηση για Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	117
Ζήτηση για Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύτηκαν το 2007	62
Ζήτηση σε Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός) ³	6 (3)

³ Ποσότητα νερού περί τα 2,5 hm³ προέρχεται από τη διαχειριστική λεκάνη του Λούρου (Πηγές Αγ. Γεωργίου)

Λεκάνη Αράχθου (GR14)

Χρήση	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Ζήτηση για Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	117
Ζήτηση για Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύτηκαν το 2007	66
Ζήτηση σε Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός)	8

Λεκάνη Κέρκυρας-Παξών (GR34)

Χρήση	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Ζήτηση για Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	125
Ζήτηση για Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύτηκαν το 2007	14
Ζήτηση σε Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός)	16

Λεκάνη Λούρου (GR46)

Υπηρεσία	Ετήσια ζήτηση σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα
Ζήτηση για Άρδευση για το σύνολο των αρδεύσιμων εκτάσεων	115
Ζήτηση για Άρδευση για τις εκτάσεις που αρδεύτηκαν το 2007	80
Ζήτηση σε Πόσιμο νερό (ύδρευση και τουρισμός) ³	8

³ Στην ποσότητα αυτή νερού περιλαμβάνονται 3,5 hm³ για την κάλυψη αναγκών της Πρέβεζας και της Λευκάδας.

Επιπλέον των παραπάνω χρήσεων, εξαιρετικά σημαντική είναι η απαίτηση σε νερό για τη διατήρηση και βελτίωση του περιβάλλοντος. Οι απαιτήσεις αφορούν τόσο τα επιφανειακά νερά για την προστασία ή και βελτίωση των οικοσυστημάτων των ποταμών και λιμνών όσο και τα υπόγεια με στόχο τη διατήρηση μιας καλής, από πλευράς ποσοτικής και ποιοτικής, κατάστασης.

Να σημειωθεί ότι οι απαιτήσεις για το περιβάλλον είναι πολύ σύνθετες για να εκφραστούν σαν μία ποσότητα ζήτησης ανά έτος. Τα οικοσυστήματα των ποταμών, για παράδειγμα, απαιτούν τόσο μία διακύμανση της ροής μέσα στο έτος όσο και την εξασφάλιση μιας ελάχιστης ροής τους καλοκαιρινούς μήνες. Τα λιμναία οικοσυστήματα εξαρτώνται από τη διατήρηση μιας ελάχιστης στάθμης και από τους ρυθμούς διακύμανσης της στάθμης. Η διερεύνηση, συνεπώς, του κατά πόσον και με ποιες προϋποθέσεις καλύπτονται οι απαιτήσεις του περιβάλλοντος γίνεται με σύνθετα κριτήρια.